

Asya Studies

Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 4 - Number:12, p. 1-10, Summer 2020

TÜRKİYE’DE SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARI ÜZERİNE YAPILAN LİSANSÜSTÜ EĞİTİM TEZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF POSTGRADUATE THESES ON SOCIAL STUDIES TEXTBOOKS
IN TURKEY

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliř Tarihi /
Article Arrival Date
05.05.2020

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
14.06.2020

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.06.2020

Asya Studies

Doç. Dr. Eray Alaca
Giresun Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
Anabilim Dalı
erayalaca@hotmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-4886-4700>

DOI:

<https://doi.org/10.31455/asya.732746>

Öz

Ders kitapları, içerikleri ve kullanım amaçları itibarı ile her zaman inceleme konusu olmuştur. Özellikle Sosyal Bilgiler ders kitaplarına ayrı bir önem verilmiştir. Çünkü içeriğinde başta tarih, coğrafya ve yurttaşlık gibi farklı eğitim disiplinleri yer almıştır. Türkiye’de ise Sosyal Bilgiler dersi çok geç bir dönemde, 1968 yılında öğretim programlarına alındığından ders kitapları üzerine çalışmalar ve sonrasında da tartışmalar çok geç dönemde başlamıştır. Akademik düzeyde ise elde edilen verilerde de görüldüğü üzere 1998 yılından itibaren Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmada Türkiye’de 1998-2020 yılları arasında Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) eğitim tezleri incelenmiştir. Çalışmada lisansüstü eğitim tezlerinin değerlendirilmesi için doküman incelemesi metodu ile veri toplama aracı olarak tez analiz formu kullanılmıştır. Söz konusu formda tezler; türlere, yıllara, üniversitelere, enstitülere, danışman unvanlarına, incelenen ülkelere, incelenen içeriklere ve çalışma yöntemlerine göre kategorize edilmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen bulgular frekans ve yüzde tabloları ile gösterilerek yorumlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nde yapılan tarama sonucunda Sosyal Bilgiler ders kitapları ile ilgili 129 lisansüstü eğitim tezinin ulaşılmıştır. Bunların 125’i yüksek lisans düzeyinde iken 4’ünün doktora düzeyinde olması ise çalışmanın önemini daha da arttırmaktadır. Bu çerçevede çalışmanın sonuç kısmında Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine yapılan tezlere yönelik tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doktora, Lisansüstü eğitim, Sosyal Bilgiler Ders Kitapları, Tez, Yüksek Lisans

Abstract

Textbooks have always been the subject of review in terms of their contents and their purpose of use. In particular, social studies textbooks have been given a distinct significance since their contents included different educational disciplines such as history, geography and civics. In Turkey, The Social Studies course was taken in a very late period and in 1968, studies on textbooks and later discussions began in a relatively very late period. Since 1998, studies have been carried out on social studies textbooks at academic level. In this study, graduate (Master's and Doctoral) education theses on social studies textbooks were examined in Turkey between 1998-2020. In the study, the thesis analysis form was used as a data collection tool with the document review method for the evaluation of graduate education theses. In the said form, theses are categorized according to types, years, Universities, Institutes, advisor titles, country/ countries studied, subject/ subjects studied, and study patterns. The results obtained from the examination were shown and interpreted with frequency and percentage tables. As a result of the survey conducted at the national thesis center of the Higher Education Council of the Republic of Turkey (CoHE), 129 graduate education theses with the title of Social Studies textbooks were reached. The fact that 125 of them are at the master's level and 4 are at the doctoral level further increases the importance of the study. In this context, discussions and suggestions for theses on social studies textbooks were given in the conclusion part of the study.

Keywords: Doctorate, Post Graduate Education, Social Studies Textbooks, Thesis, Master Degree

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Alaca, E. (2020). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Üzerine Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Değerlendirilmesi. *Asya Studies-Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar*, Year:4, Number: 12, Summer, p. 1-10.

GİRİŞ

Dünya genelinde teknolojinin gelişimine bağlı olarak bilginin dijitalleşmesi, bilginin dolaşımını artmış, bilgiye ulaşımı kolaylaştırmıştır. Bu durum eğitim alanına da yansımıştır. Ancak formel eğitimin en önemli materyali olan ders kitaplarının önemi ve işlevi devam etmiştir. Çünkü devletin yetkili kurumları tarafından, kanun ve yönetmelikler çerçevesinde, belli bir programa göre hazırlanan, açık veya örtük mesajlar içeren ders kitapları ile devletin istediği vatandaş tipini oluşturmak amaçlanmıştır (Pingel, 2010; Yıldırım, 2016). Bu nedenle ders kitapları, özellikle de “tarih eğitimi”, “coğrafya eğitimi”, “vatandaşlık eğitimi” ve “ahlak eğitimi” gibi çok geniş bir içeriğe sahip olan Sosyal Bilgiler ders kitapları akademik olsun veya olmasın her dönemde çalışma konusu olmuştur.

Fransız Devrimi sonrasında devrimin değerlerini benimsemiş, vatan sevgisi ve ulus bilinci kazanmış bireyler yetiştirmek için ders kitaplarının yeniden yazılmasını ve öğretim programlarına Sosyal Bilgiler adı ile bir ders eklenmesini savunan ünlü düşünür Condorcet ile başlayan düşünsel süreç, zaman içerisinde olgunlaşarak 1916 yılında Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde Sosyal Bilgiler adı ile bir dersin öğretim programına alınması ile sonuçlanmıştır (Palmero, 1958; İnan, 2014). Sonrasında diğer ülkeler de, öğretim programlarında değişiklikler yaparak Sosyal Bilgiler dersini öğretim programlarına eklemiştir. Bu çerçevede yazılan Sosyal Bilgiler ders kitapları ise gerek yazılış sürecinde gerekse de sonrasında, içeriğinde yer alan başta tarih, coğrafya ve vatandaşlık (yurttaşlık) konularının ulus bilinci, vatan sevgisi gibi ulusal değerleri kazandırmaktaki işlevi noktasında tartışılmış ve eleştirilmiştir.

Türkiye’de ise Sosyal Bilgiler adı altında bir dersin öğretim programına alınması oldukça geç bir dönemde, 1968 yılında olmuştur. Önce ilkokulların sonra da ortaokulların öğretim programına alınan bu ders kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yeni Sosyal Bilgiler ders kitaplarının öğrenime alınacağı duyurulmuşsa da yazımı ve basımındaki gecikmelere bağlı olarak, öğrenimden kaldırılan “tarih”, “coğrafya” ve “yurttaşlık bilgisi” ders kitaplarının geçici bir süre kullanımına izin verilmiştir (TD, 1970, 33/1608). Ardından da MEB özel yayınevleri tarafından yazılan ve basımı yapılan Sosyal Bilgiler ders kitaplarının yardımcı ders kitabı olarak kullanılmasına izin vermiştir (TD, 1971, 34/1658; TD, 1972, 35/1698). MEB tarafından yazımı ve basımı yapılan ilk Sosyal Bilgiler ders kitabı ise ancak 1975 yılında öğrenime alınabilmiştir (TD, 1975a, 38/1838; TD, 1975b,38/1852). 1985 yılında ortaokulların ders programlarında değişiklik yapılarak Sosyal Bilgiler dersi programdan çıkarılmıştır. Dolayısı ile Sosyal Bilgiler ders kitapları da öğrenimden kaldırılmıştır (TD, 1985, 48/2191; TD, 1986, 49/2209). İlkokulların 4. ve 5. sınıflarındaki Sosyal Bilgiler dersi ise programda devam ettiğinden Sosyal Bilgiler ders kitapları da aynı şekilde öğrenimde kalmıştır.

1998 yılından itibaren ilköğretimin yeniden yapılandırılmasından hareketle ilkokul ve ortaokul ayrımı kaldırılmış, ilköğretim adı altında kesintisiz sekiz yıllık eğitime geçilmiştir. İlköğretim programında bütünlüğü sağlamak amacı ile 4. ve 5. sınıflarda verilmekte olan Sosyal Bilgiler dersleri devam etmiş, 6. ve 7. sınıflarda ise Sosyal Bilgiler dersi tekrar programa eklenmiştir. Bu kapsamda ilköğretim 4., 5., 6. ve 7. sınıflar için Sosyal Bilgiler ders kitapları yeniden yazdırılarak öğrenime alınmıştır (Alaca, 2017). Ancak Sosyal Bilgiler dersi ve ders kitapları ilköğretim ile sınırlı kalmamıştır. Aynı tarihte öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları olan eğitim fakültelerinde de “Sosyal Bilgiler Öğretmenliği” lisans programı açılmıştır.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK)/ Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında 1998 yılı itibarı ile eğitim fakülteleri yeniden düzenlenmiş, öğretmen yetiştirme üniversiteler bünyesindeki eğitim fakültelerine bırakılmıştır. Bu kapsamda hazırlanan “Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları” arasında yer alan “Sosyal Bilgiler Öğretmenliği” lisans programına diğer öğretmenlik programlarına olduğu gibi “Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi” adı ile bir ders konulmuştur. 2 saati teorik, 2 saati uygulama olmak üzere toplamda haftalık 4 saat olan bu dersin kredisi 3’tür. 7. Yarıyılıda verilen bu dersin içeriğine bakıldığında “*Konu alanında MEB tarafından onaylanmış ders kitaplarının ve öğretim programlarının eleştirel bir bakış açısı ile incelenmesi; kitapların içerik, dil, öğrenci seviyesine uygunluk, format, çekicilik, anlamlı öğrenmeye katkısı, öğretimde kullanım kolaylığı, vb. açılarından incelenmesi*” amaçlanmıştır (YÖK, 1998). Bu dersin adı 2007 yılında “Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemeleri” olarak değiştirilmiş, içeriği ise “*Sosyal bilgiler alanında yazılmış öğretmen ve öğrenci çalışma kitaplarının incelenmesi*” şeklinde güncellenmiştir (Web, 1). Ancak Sosyal Bilgiler ders kitaplarının incelenmesine yönelik dersin içeriğinde tek cümlelik ve genel bir ifadenin yer alması, dersin içeriğinin dersi verecek öğretim elemanının inisiyatifine bırakılmasına sebep olmuştur.

2018 yılında YÖK eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme programlarını ve ders içeriklerini yeniden düzenlemiştir. Bu kapsamda Sosyal Bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan “Sosyal

Bilgiler Ders Kitabı İncelemeleri” adlı ders zorunlu ders olmaktan çıkarılmış, “Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemesi” adı ile alan eğitimi seçmeli dersler arasına alınmıştır (Web 2). Haftada 2 saat teorik ve kredisi 2 olan bu ders ile “*Ders kitabında olması gereken fiziksel, eğitsel tasarım, görsel tasarım ve dil anlatım özellikleri ve standartlar; ders kitaplarının içeriklerinin programa uygunluğu; mevcut ders kitaplarından bazılarının içerik, dil, öğrenci seviyesine uygunluk, format, çekicilik, anlamlı öğrenmeye katkısı, öğretimde kullanım kolaylığı vb. açılardan incelenmesi*” amaçlanmıştır.

Lisans düzeyinde önemli bir yer tutan ders kitabı incelemesi lisansüstü eğitim düzeyinde hazırlanan tezler ile daha da önem kazanmaktadır. Çünkü lisansüstü eğitim tezleri herhangi bir alana yönelik eksiklikleri ve/veya problemleri bilimsel ölçütleri esas alarak ortaya koyan ve çözümler üreten çalışmalardır (Alaca, 2018). Elde edilen bulgular, sonuçlar ve öneriler ile alana katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Bu yönü ile genelde ders kitapları, özeldense Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine hazırlanan lisansüstü eğitim tezleri çalışma alanı ve alana yaptığı katkılar nedeni ile önem taşımaktadır.

YÖK Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi verilerinin esas alındığı bu çalışmada Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine hazırlanan lisansüstü eğitim tezleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışmada, Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü eğitim tezleri; türlerine, kabul edildikleri yıllara, üniversitelere, kabul edildikleri enstitülere, danışman unvanlarına, incelenen ülkelere, incelenen içeriklere ve kullanılan çalışma yöntemlerine göre kategorileştirilerek dağılımlarının nasıl olduğuna yönelik tespitlerde bulunulmuştur.

YÖNTEM

Çalışmada nitel yöntemlerden doküman analizi kullanılmıştır. Doğrudan gözlem ve görüşme imkânının olmadığı çalışmalarda problem ile ilişkili yazılı ve görsel materyallerin incelendiği bir yöntem olan doküman analizi tek başına bir çalışma modeli de olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2019). Çalışma, YÖK Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanından “Sosyal Bilgiler ders kitapları”, “Sosyal Bilgiler kitapları”, “Sosyal Bilgiler ders kitabı” ve “Sosyal Bilgiler kitabı” şeklinde yapılan arama sonucunda ulaşılan 129 lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) eğitim tezi çalışmasından oluşmaktadır. Bu kapsamda tezleri tespit edebilmek için YÖK Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’ne 14. 08. 2019 tarihinde ilk giriş yapılmıştır. Elde edilen veriler çalışma için işlenirken, farklı tarihlerde YÖK Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nde aynı kelime grupları ile aramalar yapılarak çalışma güncel tutulmuştur. YÖK Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nde son arama ise 28.04.2020 tarihinde yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablolara dönüştürülerek frekans ve yüzde ile değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

BULGULAR

Çalışmada Türkiye’de devlet ve vakıf üniversiteleri olmak üzere 45 üniversitede hazırlanmış 129 lisansüstü eğitim tezi; tür, üniversite adı, kabul edildiği yıl, kabul edildiği enstitü, tezi yöneten danışmanın unvanı, incelenen ülkeler, incelenen içerikler ve kullanılan çalışma yöntemleri başlıkları altında kategorilere ayrılmıştır.

Türlerine Göre Lisansüstü Eğitim Tezleri

Türkiye’de Yükseköğretim kurumlarında “yüksek lisans”, “doktora”, “sanatta yeterlilik”, “tıpta uzmanlık”, “diş hekimliği uzmanlık” ve “tıpta yan dal uzmanlık” olmak üzere lisansüstü eğitim tezleri hazırlanmaktadır. Sosyal Bilgiler ders kitapları alanında yapılan lisansüstü eğitim tezleri yüksek lisans ve doktora düzeyinde olmaktadır. Lisansüstü eğitim tezlerinin dağılımı aşağıda tablo 1.’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Türlerine Göre Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Dağılımı

Tez Türü	f	%
Yüksek Lisans	125	96,9
Doktora	4	3,1
Toplam	129	100

Tablo 1.’de görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine yapılan 129 lisansüstü eğitim tezinden 125’inin (%96,9) yüksek lisans, 4’ünün (%3,1) ise doktora düzeyinde olduğu görülmüştür. Yüksek lisans düzeyinde hazırlanan tezlerin fazlalığına oranla doktora düzeyinde hazırlanan tezler ise çok az olup, 3’ü Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde, 1’i ise Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde hazırlanmıştır. Söz konusu doktora tezlerini hazırlayanların yüksek lisans tezleri

incelendiğinde ise Sosyal Bilgiler ders kitapları ile ilgili olmadığı görülmüştür. Bu çerçevede aşağıda Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine doktora düzeyinde tez hazırlayanların tezleri ile yine yüksek lisans düzeyinde hazırladıkları tezler verilmiştir:

- Gazi Cömert, 2019 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde “*İran Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının İncelenmesi*” adlı doktora tezini hazırlamıştır. Cömert'in yüksek lisans tezi Sosyal Bilgiler ile ilgili olmayıp 2014 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde “*İptidailerde Kullanılan Coğrafya Kitaplarının İncelenmesine Bir Örnek: Küçüklere Coğrafya Hikayeleri*” adlı tezdır.
- Yakup Subaşı, 2017 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde “*Türkiye ve İran Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Edebi Ürünlerin Kullanımı*” adlı doktora tezini hazırlamıştır. Subaşı'nın yüksek lisans tezi Sosyal Bilgiler ile ilgili olup 2014 yılında Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde “*Erich Fromm ve Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitimi*” adlı tezdır.
- Zihni Merey, 2012 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde “*Türkiye ve ABD'deki Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Çocukların Katılım Haklarına Yer Verilme Düzeyinin Karşılaştırılması*” adlı doktora tezini hazırlamıştır. Ancak Merey'in de yüksek lisans tezi Sosyal Bilgiler ile ilgili olmayıp 2005 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde “*Demokrasi ve İnsan Haklarının 1980-2000 Yılları Arası Lise Tarih Kitaplarına ve Tarih Müfredat Programlarına Yansımaları*” adlı tezdır.
- Mehmet Şahin, 2011 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde “*Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Mesaj Tasarımı İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi*” adlı doktora tezini hazırlamıştır. Ancak yüksek lisans tezi Sosyal Bilgiler ile ilgili olmayıp 1996 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde “*Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Faaliyetlerinde Karşılaşılan Sorunlar*” adlı tezdır.

Görüldüğü üzere Cömert (2014), coğrafya ders kitapları; Subaşı (2014), 7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programı; Merey (2005), tarih ders kitapları ve tarih öğretim programı; Şahin (1996), Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği hizmet içi eğitim çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlar üzerine çalışmıştır. Yüksek lisans düzeyinde Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine tez hazırlayanların ise bir üst aşama olan doktora düzeyinde başka çalışma alanlarına yönelmeleri ya da Sosyal Bilgiler dışında başka çalışma alanlarına yönelmeleri dikkat çekici bir durum olarak ortaya çıkmıştır. Zira yüksek lisans düzeyinde elde edilen bilgi ve birikim bir üst düzey olan doktora düzeyine taşındığında alana daha çok katkı sağlayacaktır.

Kabul Edilme Yıllarına Göre Lisansüstü Eğitim Tezleri

Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin ilki yüksek lisans düzeyinde olup 1998 yılında kabul edilmiştir. Çalışmada 1998-2020 yılları arasında kabul edilen lisansüstü eğitim tezlerinin yıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2. Kabul Edilme Yıllarına Göre Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Dağılımı

Yıl	Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%
1998	1	0,8	-	-
1999	1	0,8	-	-
2000	2	1,6	-	-
2001	1	0,8	-	-
2002	2	1,6	-	-
2003	4	3,2	-	-
2004	1	0,8	-	-
2005	2	1,6	-	-
2006	2	1,6	-	-
2007	7	5,6	-	-
2008	7	5,6	-	-
2009	3	2,4	-	-
2010	8	6,4	-	-

2011	4	3,2	1	25
2012	2	1,6	1	25
2013	2	1,6	-	-
2014	4	3,2	-	-
2015	6	4,8	-	-
2016	10	8,0	-	-
2017	11	8,8	1	25
2018	11	8,8	-	-
2019	33	26,4	1	25
2020	1	0,8	-	-
Toplam	125	100	4	100

Tablo 2.’de görüldüğü üzere YÖK Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nden elde edilen veriler doğrultusunda Türkiye’de Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine ilk lisansüstü eğitim tezi yüksek lisans düzeyinde 1998 yılında Hülya Gölgesiz Gedikler tarafından hazırlanan “İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Tarih Konularının İşlenişi” adlı tez olmuştur. Elde edilen verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine yapılan yüksek lisans düzeyindeki tezlerde her yıl en az bir tez hazırlanmıştır. Hazırlanan tez sayısında bazı yıllarda artış, bazı yıllarda düşüş olurken 2015 yılından itibaren her yıl artış devam etmiştir. 2019 yılında ise 33 (%26,4) yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Bu çalışmanın 2020 yılının içinde olması ve 2020 yılı verilerini de kapsamına bağlı olarak 1 yüksek lisans tezi tespit edilmiştir. Doktora düzeyinde ilk tez ise 2011 yılında kabul edilmiştir. Ardından 2012, 2017 ve 2019 yıllarında birer doktora düzeyinde tez hazırlanmıştır. Yüksek lisans düzeyinde Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine hazırlanan tezlerde artış olmasına rağmen doktora düzeyinde hazırlanan tezlerde ise artış olmamıştır.

Üniversitelere Göre Lisansüstü Eğitim Tezleri

Türkiye’de 2020 yılı itibarı ile 129’u devlet, 73’ü vakıf olmak üzere 202 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerden sadece 45’ inde, 43’ü devlet 2’ si vakıf olmak üzere, Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine yapılmış lisansüstü eğitim tezlerine ulaşılmıştır. Tezlerin üniversitelere göre dağılımı aşağıda tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Üniversitelere Göre Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Dağılımı

Üniversite	Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%
Adıyaman	3	2,4	-	-
Afyon Kocatepe	4	3,2	-	-
Ağrı İbrahim Çeçen	2	1,6	-	-
Akdeniz	4	3,2	-	-
Aksaray	2	1,6	-	-
Anadolu	3	2,4	-	-
Ankara	2	1,6	-	-
Atatürk	5	4,0	-	-
Aydın Adnan Menderes	4	3,2	-	-
Balıkesir	3	2,4	-	-
Bolu Abant İzzet Baysal	2	1,6	-	-
Burdur Mehmet Akif Ersoy	5	4,0	-	-
Celal Bayar	3	2,4	-	-
Çanakkale Onsekiz Mart	1	0,8	-	-
Çukurova	5	4,0	-	-
Dokuz Eylül	6	4,8	-	-
Erciyes	1	0,8	-	-
Erzincan	1	0,8	-	-
Fırat	3	2,4	-	-

Gazi	13	10,4	3	75
Giresun	2	1,6	-	-
Hacettepe	2	1,6	-	-
Hatay Mustafa Kemal	1	0,8	-	-
İnönü	1	0,8	-	-
İstanbul	1	0,8	-	-
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa	1	0,8	-	-
Kastamonu	2	1,6	-	-
Kırşehir Ahi Evran	2	1,6	-	-
Kocaeli	1	0,8	-	-
Koç	1	0,8	-	-
KTO Karatay	1	0,8	-	-
Marmara	3	2,4	1	25
Mimar Sinan Güzel Sanatlar	1	0,8	-	-
Muğla Sıtkı Koçman	5	4,0	-	-
Necmettin Erbakan	3	2,4	-	-
Niğde/Niğde Ömer Halisdemir	4	3,2	-	-
Ondokuz Mayıs	1	0,8	-	-
Ordu	1	0,8	-	-
Recep Tayyip Erdoğan	1	0,8	-	-
Sakarya	6	4,8	-	-
Selçuk	4	3,2	-	-
Sivas Cumhuriyet	1	0,8	-	-
Tokat Gaziosmanpaşa	5	4,0	-	-
Uşak	2	1,6	-	--
Yıldız Teknik	1	0,8	-	-
Toplam	125	100	4	100

Tablo 3.' te görüldüğü üzere Türkiye'de 45 üniversitede Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine yüksek lisans düzeyinde 125 tez hazırlanmıştır. Bu üniversiteler arasında Türkiye'nin köklü üniversitelerinden Gazi Üniversitesi 13(%10,4) tez ile öne çıkmaktadır. Aynı durum doktora düzeyindeki tezlerde de görülmektedir. Doktora düzeyinde yapılan 4 tezden 3'ü (%75) Gazi Üniversitesi'nde 1'i (%25) ise Marmara Üniversitesinde hazırlanmıştır.

Kabul Edildikleri Enstitülere Göre Lisansüstü Eğitim Tezleri

Türkiye'de lisansüstü eğitim tezleri üniversitelerin enstitüleri tarafından takip edilmekte, onaylanmakta ve kabul edilmektedir. Ardından YÖK Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nde yazar izin vermiş ise tezin tamamı, yazar herhangi bir kısıtlama getirmişse sadece tez ile ilgili temel bilgiler Türkçe ve İngilizce özetler yayınlanmaktadır. YÖK Başkanlığı'nın 2020 yılı verilerine göre, Türkiye'de "Sosyal Bilimler", "Eğitim", "Eğitim Bilimleri", "Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi", "Avrasya", "Ortadoğu Araştırmaları" ve "Türkiyat Araştırmaları" gibi farklı adlar altında 469 devlet, 180 vakıf olmak üzere 649 enstitü bulunmaktadır(Web, 3). 2018 yılında YÖK'ün aldığı karar kapsamında yeni kurulan üniversitelerde "Lisansüstü Eğitim Enstitüsü" kurulmaya, eski üniversitelerdeki enstitülerin ise "Lisansüstü Eğitim Enstitüsü" adı altında birleştirilmesine başlanmıştır. Çalışmada Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin "Sosyal Bilimler Enstitüsü", "Eğitim Bilimleri Enstitüsü" ve "Lisansüstü Eğitim Enstitüsü" bünyesinde hazırlandığı görülmüştür.

Tablo 4.Kabul Edildikleri Enstitülere Göre Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Dağılımı

Enstitü	Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	63	50,4	4	100
Sosyal Bilimler Enstitüsü	61	48,8	-	-
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	1	0,8	-	-
Toplam	125	100	4	100

Tablo 4.’ te görüldüğü üzere üniversitelerin Eğitim Bilimleri Enstitülerinde 63 (%50,4), Sosyal Bilimler Enstitülerinde 61 (%48,8), Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde ise 1 (%0,8) yüksek lisans düzeyinde tez hazırlanmıştır. Doktora düzeyindeki 4 (%100) tez ise Eğitim Bilimleri Enstitülerinde hazırlanmıştır.

Danışman Unvanına Göre Lisansüstü Eğitim Tezleri

Türkiye’de üniversitelerde lisansüstü eğitim tezlerinde danışmanlık yapabilmek için öğretim üyesi olmak ve öğretim üyesi olabilmek için de en az Doktora (Dr.) derecesine sahip olmak gerekmektedir. Öğretim üyelerinin Yardımcı Doçent Doktor(Yrd. Doç. Dr.)/Doktor Öğretim Üyesi(Dr. Öğr. Üyesi)¹, Doçent Doktor(Doç. Dr.) ve Profesör Doktor(Prof. Dr.) unvanları çeşitli akademik ölçütlere göre verilmektedir.

Tablo 5.Danışman Unvanına Göre Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Dağılımı

Unvan	Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%
Prof. Dr.	33	26,4	4	100
Doç. Dr.	45	36,	-	-
Dr. Öğr. Üyesi/Yrd. Doç. Dr.	47	37,6	-	-
Toplam	125	100	4	100

Tablo 5.’ te görüldüğü üzere 125 yüksek lisans düzeyindeki tez danışmanlıklarından 33’ü (%26,4) Prof. Dr., 45’i (%36) Doç. Dr., 47’si (%37,6) Dr. Öğr. Üyesi/Yrd. Doç. Dr. unvanlı öğretim üyeleri tarafından yürütülmüştür. Doktora düzeyindeki 4 (%100) tezin danışmanlıkları ise Prof. Dr. unvanlı öğretim üyeleri tarafından yürütülmüştür

İncelenen Ülkelere Göre Lisansüstü Eğitim Tezleri

Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik lisansüstü eğitim tezlerinin, incelenen ülke/ülkelere göre dağılımı aşağıda tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. İncelenen Ülkelere Göre Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Dağılımı

Ülke	Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%
Türkiye	120	96	1	25
Türkiye ve Yabancı Ülke/Ülkeler	5	4	2	50
Yabancı Ülke/Ülkeler	-	-	1	25
Toplam	125	100	4	100

Tablo 6.’da görüldüğü üzere yüksek lisans düzeyindeki tezlerden 120’si (%96) Türkiye’deki Sosyal Bilgiler ders kitaplarının, 5’i (%4) Türkiye ve yabancı ülkelerdeki Sosyal Bilgiler ders kitaplarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması şeklinde olmuştur. Aynı şekilde doktora düzeyindeki tezlerden 2’si (%50) Türkiye ve yabancı ülke/ülkelerin Sosyal Bilgiler ders kitaplarının, 1’i (%25) Türkiye’deki Sosyal Bilgiler ders kitabının, 1’i (%25) yabancı bir ülkedeki Sosyal Bilgiler ders kitabının başta içerik olmak üzere çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması şeklinde olmuştur.

¹1982 yılında çıkarılan 2547 sayılı kanun kapsamındaki unvanlardan biri olan Yardımcı Doçentlik (Yrd. Doç.) unvanı, 2018 yılında çıkarılan 7100 sayılı kanun kapsamında Doktor Öğretim Üyesi (Dr. Öğr. Üyesi) olmuştur.

İncelenen İçeriklere Göre Lisansüstü Eğitim Tezleri

Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik lisansüstü eğitim tezlerinin başlığına göre incelenen içerikler aşağıda tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. İncelenen İçeriklere Göre Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Dağılımı

İçerik	Yüksek Lisans		Doktora	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Metin (Dil, anlatım vb.)	61	48,8	-	-
Görsel (Harita, resim, illüstrasyon vb.)	8	6,4	-	-
Metin-Görsel (Dil, anlatım, harita, resim vb.)	13	10,4	4	100
Görüş- Tutum-Algı (Öğrenci, öğretmen, denetçi, müfettiş vb.)	43	34,4	-	-
Toplam	125	100	4	100

Tablo 7’de görüldüğü üzere yüksek lisans düzeyinde hazırlanan tezlerden 61’inde (%48,8) metinler dil ve anlatım gibi içerikler açısından, 8’inde (%6,4) kullanılan resimler ve haritalar gibi görseller açısından ve 13’ünde (%10,4) ise metin ve görsel açısından Sosyal Bilgiler ders kitapları analiz edilmiştir. Tezlerin 43’ünde (%34,4) ise öğrenci, öğretmen, müfettiş, uzman gibi kişilerden görüş alınmış, tutum ve algı ölçülmüştür.

Çalışma Yöntemlerine Göre Lisansüstü Eğitim Tezleri

Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik lisansüstü eğitim tezlerde kullanılan çalışma yöntemlerine göre dağılımları aşağıda tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Çalışma Yöntemlerine Göre Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Dağılımı

Yöntem	Yüksek Lisans		Doktora	
	<i>F</i>	%	<i>f</i>	%
Nitel (Doküman analizi vb.)	82	65,6	4	100
Nicel (Anket, ölçek vb.)	17	13,6	-	-
Nitel-Nicel (Doküman analizi, betimsel analiz, ölçek, anket vb.)	26	20,8	-	-
Toplam	125	100	4	100

Tablo 8.’de görüldüğü üzere yüksek lisans düzeyindeki tezlerden 82’sinde (%65,6) nitel, 17’sinde (%13,6) nicel ve 26’sında (%20,8) nitel-nicel yöntem bir arada kullanılmıştır. Doktora düzeyindeki tezlerde ise nitel yöntem kullanılmıştır. Yüksek lisans ve doktora düzeylerindeki tezlerde nitel yöntemlerin fazla olmasının nedeni ders kitaplarının içeriğine yönelik çalışmalarda genel olarak doküman analizinin kullanılmasıdır. Nicel ve nitel-nicel yöntemlerin yer aldığı tezler ise güncel Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine hazırlanmıştır. Öğrenimde olan Sosyal Bilgiler ders kitapları için öğretmen ve öğrencilere anket uygulanarak ve/veya tutum ölçeği ile veriler elde edilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Türkiye’de 1998-2020 yılları arasında Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine hazırlanan lisansüstü eğitim tezleri incelenmiştir. 125’i yüksek lisans düzeyinde, 4’ü ise doktora düzeyinde olmak üzere YÖK Başkanlığı Tez Merkezi’nde bulunan 129 lisansüstü eğitim tezinin ulaşılmıştır. Tezler kendi içinde kategorilere ayrılmış, elde edilen sonuçlar tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır. Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine ilk lisansüstü eğitim tezinin yapıldığı 1998 yılından günümüze kadar yüksek lisans ve doktora düzeyinde olmak üzere hazırlanmış olan 129 lisansüstü eğitim

tezinin, Türkiye’deki üniversite ve enstitü sayısı açısından değerlendirildiğinde oldukça düşük kaldığı görülmektedir.

YÖK’ün verilerine göre, Türkiye’deki 129 Devlet üniversitesi ve 73 vakıf üniversitesinde 92 Eğitim Fakültesi ve 5 Eğitim Bilimleri Fakültesi bulunmaktadır. Bu fakültelerde ise 87 Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü ve onun altında da 87 Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı bulunmaktadır(Web 2).Bu veriler dikkate alındığında çalışmanın konusu olan Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine hazırlanan lisansüstü eğitim tezlerinin sayısal olarak düşük kaldığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna benzer bir durum Alaca (2018)’nin “*Examination of Postgraduate Theses on History Textbooks in Turkey in Terms of Some Variables*” adlı tarih ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü eğitim tezlerine yönelik çalışmasında da görülmektedir. Çalışmasında ortaya çıkan kategoriler ile bu çalışmada ortaya çıkan kategoriler benzerlik gösterirken, aynı şekilde bazı rakamlarda birbirine yakınlık göstermektedir. Bu durum, üzerinde çalışılan lisansüstü eğitim tezlerinde başta incelenen içeriklerin ve kullanılan çalışma yöntemlerinin benzer olması ile açıklanabilir.

Çalışmada ortaya çıkan sonuçlardan biri de akademik olarak son düzey olan doktora düzeyindeki tezlerin yetersizliğidir. Oysa ki doktora tezi, önceden elde edilen akademik bilgi ve birikimin olgunlaştığı ve ortaya özgün bir çalışmanın çıktığı, ulusal ve uluslararası alana katkı sağlayan akademik çalışmadır. Elde edilen verilere bakıldığında Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin genel olarak yüksek lisans düzeyinde yoğunlaştığı, doktora düzeyinde ise çok az olduğu görülmektedir. Özellikle Gazi Üniversitesi, 13 (%10,4) yüksek lisans tezi ve 3 (%75) doktora tezi ile en fazla tez hazırlanan üniversite olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna benzer bir durum Şahin, Yıldız ve Duman (2011)’in yaptıkları “*Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezleri Üzerine Bir Değerlendirme*” adlı çalışmada da görülmekte ve söz konusu durum Gazi Üniversitesi’nin öğretim üyesi kadrosunun ve öğrenci sayısının fazlalığı ile açıklanmaktadır. Söz konusu tespit doğru olmakla birlikte Gazi Üniversitesi’nin eğitim temelli köklü geçmişi ve kurumsal kimliği, genel olarak Türkiye’deki eğitim alanında yapılan çalışmalarda öne çıkmasında etkili olmaktadır.

Çalışmada elde edilen sonuçlardan bir diğeri ise tezlerde incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarının yüksek lisans düzeyinde 120 (%96), doktora düzeyinde 3 (%75) gibi oldukça yüksek bir oranda Türkiye ile ilgili olmasıdır. Türkiye dışındaki ülkelerin Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik yüksek lisans düzeyinde tez hazırlanmamış, sadece doktora düzeyinde 1 (%25) tez hazırlanmıştır. Türkiye ile diğer ülkelerin Sosyal Bilgiler ders kitaplarının karşılaştırıldığı tezlerin 5 (%4) oranında yüksek lisans düzeyinde olduğu görülmüştür. Bu durum hazırlanan tezlerin çoğunluk olarak Türkiye ile sınırlı kalmasına diğer ülkelerdeki Sosyal Bilgiler ders kitapları hakkında yeterince bilgi edinilememesine sebep olmaktadır. Buna benzer bir durum Tarman, Acun ve Yüksel (2010)’in yaptıkları “*Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi*” adlı çalışmada da görülmekte ve kıyaslama yapılan tezlerin çok az ülke ile sınırlı kaldığına yer verilmektedir.

Sosyal Bilgiler ders kitabı incelemelerinde, Sosyal Bilgiler ders kitabı sadece bir ders kitabı olarak değerlendirilmemelidir. Her ders kitabı devletin yetkili kıldığı kurumlar tarafından hazırlanan ve onaylanan belli bir öğretim programı çerçevesinde hazırlanmaktadır. Ayrıca ders kitapları hazırladıkları ülkenin eğitim sistemini, kültürel değerlerini ve toplumsal yapısını da vermektedir. Bu çerçevede Sosyal Bilgiler ders kitaplarının içeriğinde birden çok disiplini barındırdığından hareketle sadece Türkiye ile değil, diğer ülkelerin Sosyal Bilgiler ders kitaplarının da çeşitli değişkenler açısından incelendiği ve Türkiye’deki Sosyal Bilgiler ders kitapları ile olan farklılıklarını ya da benzerliklerini ortaya koyabilen tezler hazırlanmalıdır. Böylece hem ders kitabı hem de öğretim programları hakkında karşılaştırma imkânı elde edilebileceğinden akademik olduğu kadar Milli Eğitim boyutunda da katkı sunulacaktır. Bu tezlerin doktora düzeyinde artırılması ise alana çok ciddi katkılar sağlayacaktır.

Lisansüstü eğitim tezleri bir alan ile ilgili olarak literatür taramasının yapıldığı, bilgi ve belgelerin elde edilerek yorumlandığı alana katkı sağlayan özgün çalışmalardır. Ancak Sosyal Bilgiler ders kitapları üzerine hazırlanan lisansüstü eğitim tezlerinin azlığı, özellikle de doktora düzeyindeki tezlerin azlığı alana yönelik katkıyı sınırlandırmaktadır. Çünkü doktora lisansüstü eğitimin en son ve en önemli düzeyidir. Diğer ülkelerdeki Sosyal Bilgiler ders kitaplarının incelenmesine yönelik tezler daha da artırılmalıdır. Metin, görsel, ölçme ve değerlendirme boyutunda Sosyal Bilgiler ders kitaplarının özellikle öğretmen, öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşleri ekseninde alana katkı sağlayacak tezler hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alaca, E.(2019). Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemeleri. T. Çelikkaya, Ç. Öztürk Demirbaş, T. Yıldırım, H. Yakar (Ed.).*Yeni Program ve Ders İçeriklerine Göre Sosyal Bilgiler Öğretimi II* içinde.(1-21). Ankara: Pegem Akademi.
- Alaca, E.(2018). Examination of Postgraduate Theses on History Textbooks in Turkey in Terms of Some Variables. *European Journal of Educational Research*, 7(2), 225-232.
- Alaca, E.(2017). Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Üzerine Bir Değerlendirme. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(18), 759-785.
- Ata, B. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. C. Öztürk (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi: Yapılandırmacı Bir Yaklaşım* içinde. (ss.33-47). Ankara: Pegem Akademi.
- Cömert, G.(2019). *İran Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının İncelenmesi*(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cömert, G.(2014). *İptidailerde Kullanılan Coğrafya Kitaplarının İncelenmesine Bir Örnek: Küçüklere Coğrafya Hikayeleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gölgesiz Gedikler, H.(1998). *İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Tarih Konularının İşlenişi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnan, S. (2014). *Sosyal Bilgiler Eğitimine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Merey, Z. (2012). *Türkiye ve ABD'deki Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Çocukların Katılım Haklarına Yer Verilme Düzeyinin Karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Merey, Z. (2005). *Demokrasi ve İnsan Haklarının 1980-2000 Yılları Arası Lise Tarih Kitaplarına Ve Tarih Müfredat Programlarına Yansımaları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Palmero, J. (1968). *Histoire des Institutions et Des Doctrines Pédagogiques Par Les Textes*, Paris : Société Universitaire d'Éditions et de Librairie.
- Pingel, F. (2010). *UNESCO Guidebook On Textbook Research and Textbook Revision* (2nd revised and updateedition). Paris/Braunschweig: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/Georg Eckert Institute for International Textbook Research.
- Subaşı, Y. (2017). *Türkiye ve İran Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Edebi Ürünlerin Kullanımı* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Subaşı, Y. (2014). *Erich Fromm ve Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitimi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, M., Gögebakan Yıldız, D., Duman, R. (2011).Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2),96-121.
- Şahin, M. (2011). *Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Mesaj Tasarımı İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, M. (1996). *Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Faaliyetlerinde Karşılaşılan Sorunlar* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tarman, B., Acun, İ., Yüksel, Z. (2010). Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3),725 -746.
- Tebliğler Dergisi [TD]. (1970). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 33(1608).
- Tebliğler Dergisi [TD]. (1971). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 33(1658).
- Tebliğler Dergisi [TD]. (1972). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 35(1698).
- Tebliğler Dergisi [TD]. (1973). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 36(1745).
- Tebliğler Dergisi [TD]. (1974). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 37(1790).
- Tebliğler Dergisi [TD]. (1975a). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 38(1838).
- Tebliğler Dergisi [TD]. (1975b). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 38(1852).
- Tebliğler Dergisi [TD]. (1985). *T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Tebliğler Dergisi*,48(2191).
- Tebliğler Dergisi [TD]. (1986). *T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Tebliğler Dergisi*,49(2209).
- Web 1: <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari.pdf>
- Web 2: <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Web 3: <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2019). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, T. (2016). *Tarih Ders Kitaplarında Kimlik Söylemi*. Ankara: Yeni İnsan Yayınevi.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (1998). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara.